EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 16.7.2026.
COM(2026) 373 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā tikusi piemērota Padomes Regula (EK) Nr. 1224/2009, ar ko izveido Savienības kontroles sistēmu, lai nodrošinātu atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas noteikumiem, saskaņā ar tās 118. pantu sniegts par 2020.–2024. gadu

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā tikusi piemērota Padomes Regula (EK) Nr. 1224/2009, ar ko izveido Savienības kontroles sistēmu, lai nodrošinātu atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas noteikumiem, saskaņā ar tās 118. pantu sniegts par 2020.–2024. gadu

1. Ievads un pamatinformācija

Ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1224/2009[1] ("Kontroles regula") ir izveidota ES zivsaimniecības kontroles sistēma, kuras uzdevums ir nodrošināt atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas[2] (KZP) noteikumiem. Kopā ar regulu par nelegālu, neregulētu un nereģistrētu (NNN) zveju[3] un regulu par ārējās flotes ilgtspējīgu pārvaldību[4] Kontroles regula nosaka kontroles, inspekcijas un izpildes panākšanas noteikumus un pasākumus, kas balstās uz globālu un integrētu pieeju. Kontroles regula ir viens no KZP pamatpīlāriem, kas sagādā vispusīgu instrumentu kopumu, ar kuriem jāpanāk tās pilnīga un efektīva īstenošana.

Zivsaimniecības kontroles sistēmas pārvaldīšanā un īstenošanā ES ir iesaistītas dalībvalstis, Eiropas Komisija, Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūra (*EFCA*)[5] un komerciālie operatori. Kontroles regula ir piemērojama visai zvejas darbību ķēdei – "no tīkla līdz galdam".

Ar šo dokumentu tiek izpildīts Komisijas juridiskais pienākums reizi piecos gados Eiropas Parlamentam un Padomei ziņot par Kontroles regulas piemērošanu dalībvalstīs (Kontroles regulas 118. panta 2. punkts).

2017. un 2021. gadā Komisija pieņēma ziņojumus par Kontroles regulas īstenošanu un izvērtēšanu, kas aptvēra piecu gadu periodus, proti, 2010.–2014. gadu un 2015.–2019. gadu[6]. Ziņojumi uzskatāmi parādīja Kontroles regulas lielo nozīmi KZP mērķu sasniegšanā un saglabāšanas un pārvaldības pasākumu izpildes panākšanā. Ar Kontroles regulas principiem un noteikumiem bija plānots pievērsties problēmām, kas pagātnē bija novedušas pie vājas atbilstības zivsaimniecības noteikumiem un plaši izplatītas pārzvejas. Tomēr Komisijas veiktajās revīzijās un verifikācijās tika konstatēts, ka būtisku ES noteikumu īstenošanai piemīt pamatīgi trūkumi. Šie trūkumi varēja apdraudēt KZP ilgtermiņa mērķu sasniegšanu. Turklāt, lai arī Kontroles regula bija palīdzējusi uzlabot gan zivsaimniecības kontroles sistēmu, gan atbilstību KZP noteikumiem, tā vairs nebija pilnībā atbilstoša mērķim (sk. 3.1. iedaļu). Lai palīdzētu atklātos trūkumus novērst, Komisija pieņēma priekšlikumu par ES zivsaimniecības kontroles sistēmas pārskatīšanu[7]. Grozošā regula tika pieņemta 2023. gadā[8] ("pārskatītā Kontroles regula"). Daudzi grozījumi, kas ieviesti ar 2023. gada pārskatīšanu, ir piemērojami

[1] OV L 343, 22.12.2009., 1. lpp.
[2] OV L 354, 28.12.2013., 22. lpp.
[3] OV L 286, 29.10.2008., 1. lpp.
[4] OV L 347, 28.12.2017., 81. lpp.
[5] https://www.efca.europa.eu.
[6] COM(2017) 192 final, COM(2021) 316 final.
[7] COM(2018) 368 final.
[8] Regula (ES) 2023/2842.

tikai no 2026. gada janvāra, tāpēc šajā ziņošanas kārtā tie nav ņemti vērā. Kopš pārskatītās Kontroles regulas stāšanās spēkā Komisija par prioritāti ir noteikusi nepieciešamo sekundāro tiesību aktu sagatavošanu un pieņemšanu. Tomēr tas pārsvarā notiks jau pēc pārskata perioda beigām[9].

Pārskatītās Kontroles regulas pieņemšana ir nozīmīgs rīcībpolitikas pavērsiens ziņojuma aptvertajā periodā. Tas ir izšķirīgs solis ceļā uz efektīvāku, modernāku un konsekventāku kontroli zvejniecības pārvaldības atbalstam. Plašāk izmantojot digitālas reģistrācijas sistēmas un attālo elektronisko monitoringu (*REM*), tā novērš iesīkstējušās nepilnības nozvejas un kuģu darbības datu vākšanā, līdz ar to krietni uzlabo pareizību un pārredzamību un sagādā vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Pārskatītā satvara mērķis ir, ieviešot digitalizāciju, stiprināt izkraušanas pienākuma īstenošanu un atbalstīt saglabāšanas mērķu sasniegšanu. Tas ieviesis arī labāk strukturētu un digitālu monitoringu, kas izmanto digitālas nozvejas reģistrācijas sistēmas un piemērojams kuģiem, kuru lielākais garums (*LOA*) ir mazāks par 12 metriem, un atpūtas zvejai, un uzlabojis sankciju sistēmu un nosacījumus tās īstenošanai dalībvalstīs un to starpā. Uz papīra dokumentiem balstītas procedūras aizstājot ar digitāliem risinājumiem, satvars ir veicinājis administratīvu vienkāršošanu un izmaksu samazināšanu, kas dod labumu gan iestādēm, gan operatoriem.

Šajā trešajā ziņojumā ir aplūkota Kontroles regulas pamatnoteikumu piemērošana 2020.–2024. gada periodā. Sniegtā informācija nāk no i) datiem, ko dalībvalstis ziņojušas saskaņā ar Kontroles regulas 118. pantu[10], ii) revīzijās, verifikācijās un inspekcijās iegūtās informācijas un iii) diskusijām, kas notikušas zivsaimniecības kontroles un atbilstības ekspertu grupās.

2. Kontroles regulas īstenošana dalībvalstīs

Nodrošināt zivsaimniecības kontroles sistēmas īstenošanu ir dalībvalstu pienākums. 2020.–2024. gadā dalībvalstis ir turpinājušas uzlabot Kontroles regulas īstenošanu, tomēr vairākās dalībvalstīs pārskata periodā ir konstatēti būtiski trūkumi, it īpaši attiecībā uz svarīgiem noteikumiem par svēršanu un nozvejas reģistrēšanu. Šie jautājumi detalizēti aplūkoti turpinājumā.

---

9 Izņemot tiesību aktu par ostu iekļaušanu sarakstā, lai tās varētu izmantot atkāpi no pielaides: Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2024/1474 (2024. gada 24. maijs), ar ko nosaka Padomes Regulas (EK) Nr. 1224/2009 14. panta 4. punkta a) apakšpunkta piemērošanas noteikumus, kuri attiecas uz atkāpšanos no pielaides, kas mazo pelaģisko sugu zvejniecībās, rūpniecisko sugu zvejniecībās un tropisko tunzivju riņķvada zvejniecībās piemērojama, aplēšot nozveju lielumu nešķirotos izkrāvumos un no cita kuģa saņemtajos pārkrāvumos.

10 Plašs un detalizēts dalībvalstu ziņoto datu kopsavilkums atrodams kopsavilkuma ziņojumā par datiem, ko dalībvalstis ziņojušas saskaņā ar Kontroles regulas 118. pantu; pieejams ES Publikāciju biroja vietnē kopā ar iesniegtajiem sākotnējiem ziņojumiem.

2.1. *Nosacījumi par piekļuvi ūdeņiem un resursiem un flotes pārvaldības kontrole*

Lai zvejas darbības būtu saskanīgas ar KZP noteikumiem, šo darbību veikšanai vajadzīga zvejas licence un, ja piemērojami konkrēti nosacījumi, zvejas atļauja. Pārskata periodā dalībvalstu paziņotais derīgo zvejas licenču kopskaits ir sarucis par 6 % – no 72 562 licencēm 2020. gadā līdz 68 085 licencēm 2024. gadā. Tajā pašā laikposmā dalībvalstis ziņojušas par 1669 zvejas licencēm, kas apturētas uz laiku, un 6368 zvejas licencēm, kas anulētas galīgi. Arī zvejas atļauju skaits samazinājies par 8 % – no 35 128 2020. gadā līdz 32 474 2024. gadā, no tām uz laiku apturētas 99 atļaujas, bet galīgi anulētas – 1664 atļaujas.

Lai nodrošinātu rezultatīvu kontroli, dalībvalstīm jāizmanto kuģu monitoringa sistēma (*VMS*). Zvejas kuģiem, kuru *LOA* ir 12 metri vai vairāk, jābūt aprīkotiem ar ierīci, kas kompetentajām iestādēm ļauj tos automātiski lokalizēt un identificēt. Ziņoto datu analīze rāda, ka 2020. gadā *VMS* aptvērusi 98 % kuģu, kuru garums pārsniedz 15 metrus, bet 2024. gadā aptvērums nedaudz samazinājies – līdz 96 %. Ar *VMS* aprīkoto kuģu īpatsvars to kuģu vidū, kuru *LOA* ir 12–15 metri, ir pieaudzis – no 36 % 2020. gadā līdz 48 % 2024. gadā. Vēl dalībvalstis ir ziņojušas, ka no 80 % 2020. gadā līdz 84 % 2024. gadā ir pieaudzis to kuģu īpatsvars, kuru *LOA* pārsniedz 15 metrus un kuri aprīkoti ar automātiskās identifikācijas sistēmu (AIS).

VMS ir svarīgs zvejas darbību uzraudzības un kontroles elements, un tas ietver satelītlokalizācijas sistēmu izmantošanu zvejas kuģu pozīcijas un kustības uzraudzīšanā. Pārskatītā Kontroles regula ir paplašinājusi *VMS* izmantošanu, attiecinot to arī uz flotes kategorijām, kas līdz šim nebija pilnīgi aptvertas, un ieviesusi atvieglotu sistēmu, kas no 2028. gada piemērojamu kuģiem, kuru *LOA* ir mazāks par 12 metriem. Šīs ļoti lielās kuģu kategorijas aptveršana ir vērā ņemams sasniegums. Pārskatītajā Kontroles regulā turklāt konkretizēts, kā iestādēm ar *VMS* un citām lokalizācijas sistēmām savāktie dati būtu jāziņo un jāizmanto kontroles un inspekcijas vajadzībām.

Svarīgs ES zivsaimniecības kontroles sistēmas elements ir dzinēja jaudas kontrole. Dzinēja jauda un bruto tilpība ir divi kapacitātes rādītāji, ko pārvalda, izmantojot iekļaušanas/izslēgšanas režīmu, un KZP abiem šiem rādītājiem ir noteikti limiti. Tādējādi flotes kapacitātes pārvaldība, arī ES zvejas flotes reģistra iekļaušanas/izslēgšanas režīms, ir atkarīga no šo parametru precīzas un uzticamas reģistrēšanas. Pēc tam kad Komisijas 2019. gada pētījumā[11] tika konstatēti trūkumi, kas piemīt dalībvalstīs izveidotajām dzinēja jaudas kontroles sistēmām, Komisija sāka dialogus ar dalībvalstīm, t. sk. 15 pirmspārkāpuma dialogus. Daudzas dalībvalstis ir pastiprinājušas savus centienus, lai izpildītu pienākumu sertificēt un verificēt dzinēja jaudu. Reaģējot uz lūgumiem pēc papildu atbalsta, 2022. gada septembrī tika izveidota tehniskā darba grupa, kuras sastāvā bija dalībvalstu eksperti un kuru atbalstīja ārējais eksperts dzinēju jaudas jautājumos, un tai tika uzdots sekot līdzi tam, kā attīstās ar 2019. gada pētījuma secinājumiem saistītā situācija. Pārskatītā Kontroles regulu tiecas konstatētos trūkumus novērst. Prasība pastāvīgi uzraudzīt augsta riska kuģu dzinēja jaudu stāsies spēkā 2028. gada 10. janvārī[12]. Lai palīdzētu dalībvalstīm šo prasību īstenot, darba grupa ir izstrādājusi tehniskās specifikācijas. Šie norādījumu dokumenti ir domāti, lai palīdzētu dalībvalstīm sagatavoties to sekmīgai un savlaicīgai īstenošanai. Abi norādījumu dokumenti ir publiski pieejami Komisijas

11 "Study on engine power verification by Member States – Final report", Publikāciju birojs, 2019.

12 Regulas (ES) 2023/2842 39.a pants.

Publikāciju biroja vietnē[13] un tie atvieglo dalībvalstu gatavošanos jaunajiem noteikumiem, kas stāsies spēkā 2028. gadā. Pastāvīgas sazināšanās un informācijas kopīgošanas mērķis ir panākt gatavību un atbilstību.

Lai labāk uzraudzītu flotes datus un flotes kapacitāti ES līmenī, Komisija uztur ES flotes reģistru[14]. Šajā reģistrā ir iekļauta datubāze, kurai daļēji var piekļūt sabiedrība.

2.2. Nozvejas ziņošanas rīki, svēršana un izsekojamība

Lai atvieglotu efektīvu uzraudzību, ES zvejas kuģiem, kuru *LOA* ir 10 metri vai vairāk, ir pienākums kārtot zvejas žurnālu. Kuģiem, kuru *LOA* ir 12 metri vai vairāk, jāuztur elektronisks žurnāls (e-žurnāls), lai gan pārskata periodā dažiem kuģiem, kuru *LOA* ir 12–15 metri, bija noteikts izņēmums, kas ļāva izmantot papīra žurnālu[15]. Dati liecina par vispārēju tendenci papīra žurnālus izmantot arvien mazāk. To kuģu procentuālā daļa, kuru *LOA* ir lielāks par 12 metriem un kuri kārto e-žurnālu, 2020. gadā bija 94 % un 2024. gadā pārsniedza 95 %. Arī to kuģu procentuālā daļa, kuru *LOA* ir 10–12 metri un kuri izmanto e-žurnālu, palielinājās no 49 % 2020. gadā līdz 66 % 2024. gadā.

Par 10 metriem īsāku (*LOA*) kuģu nozvejas jāuzrauga, izmantojot paraugu ņemšanas plānus, papīra žurnālus vai pārdošanas zīmes. To kuģu īpatsvars, kam piemērots katrs no šiem uzraudzības veidiem, visā pārskata periodā saglabājās salīdzinoši stabils un gadu gaitā mainījās vien par dažiem procentpunktiem. Visbiežāk izmantotā uzraudzības metode bija paraugu ņemšanas plāni. Papildus šiem kontroles veidiem e-žurnālu izmantojums ir palielinājies no 537 žurnāliem 2020. gadā līdz 1743 žurnāliem 2024. gadā, tātad pieaudzis par 225 %.

Pārskatītā Kontroles regula šo tendenci atbalstīs, e-žurnālu izmantošanu pakāpeniski prasot no visu garumu kuģiem.

Zvejniecības pārvaldības pamatu pamats ir pareiza nozvejas svēršana un reģistrēšana. Nozvejas svēršana un reģistrēšana ir svarīga kontroles nolūkiem, zinātnisko datu vākšanai, kvotu izmantojuma uzraudzībai un pārzvejas novēršanai. Pārskata periodā Komisija dalībvalstīs vairākos jūras baseinos veica daudzas nozveju svēršanas un reģistrēšanas verifikācijas. Daudzos gadījumos Komisijas veiktās izvērtēšanas konstatējumi apstiprināja, ka nozvejas svēršanai un reģistrēšanai piemīt būtiski trūkumi, it īpaši tas attiecas uz šķirotām un nešķirotām nozvejām Baltijas jūrā, Ziemeļjūrā un rietumu ūdeņos. Daudzi no šiem trūkumiem ir iesīkstējušas problēmas, kuras Komisija konstatējusi jau iepriekšējās izvērtēšanās. Lai gan situācija dažādās dalībvalstīs atšķiras, pieminēšanas vērti ir šādi konstatētie trūkumi: svēršana

---

[13] Eiropas Komisija: Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāts un *Roos Diesel Analysis B.V.*, "Technical guidance for the monitoring, certification and verification of engine power in EU fisheries control", *izstrādājusi tehniskā darba grupa dzinēju jaudas jautājumos, kas ir zivsaimniecības kontroles ekspertu grupas apakšgrupa*, Eiropas Komisija, 2025.

Eiropas Komisija: Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāts un *Roos Diesel Analysis B.V.*, "Technical specifications and guidance for the implementation of devices for the continuous monitoring of catching vessels' engine power", Eiropas Komisija, 2025.

[14] ES zvejas flotes reģistrs.

[15] Līdz 2026. gada 10. janvārim dalībvalstis varēja no šīs prasības atbrīvot kuģus, kuru *LOA* ir 12–15 metri un kuri a) darbojas tikai karoga dalībvalsts teritoriālajos ūdeņos vai b) nekad nepavada jūrā vairāk par 24 stundām, skaitot no jūrā iziešanas brīža līdz ostā atgriešanās brīdim.

notiek neapstiprinātās sistēmās, netiek nosvērti visi zvejas produkti, nozvejas pirms svēršanas netiek notecināta un atledota, atskaitījumi no svēršanas rezultātiem nav atbilstīgi, trūkst efektīvas kontroles un izpildes panākšanas un nozvejas reģistrēšana pēc svēršanas notiek patvaļīgi. Šie trūkumi apdraud KZP mērķu sasniegšanu un dažos gadījumos veicina krājumu bioloģiskā stāvokļa pasliktināšanos. Komisija ir sadarbojusies ar attiecīgajām dalībvalstīm, lai apspriestu tālāko rīcību, arī konstatēto problēmu novēršanai domātus rīcības plānus.

Arī šos jautājumus palīdzēs risināt pārskatītā Kontroles regula. Tā prasa, lai svēršanu veiktu pilnvaroti operatori, kas izmanto dalībvalstu apstiprinātas sistēmas. Uz paraugu ņemšanas, kontroles un kopīgu kontroles programmu pamata pieļaujamas atkāpes no prasības visas nozvejas nosvērt izkraušanas laikā pirms transportēšanas, paliek spēkā, bet Komisija šādas atkāpes saskaņos, pieņemot sekundārus tiesību aktus.

Neraugoties uz izsekojamības ziņā panākto progresu, bažas aizvien vēl pastāv, jo dalībvalstis turpina pētīt dažādus risinājumus, kā nodrošināt zvejas produktu izsekojamību. Zvejas produktu izsekojamības prasības, ko noteic tiesiskais regulējums, kura mērķis ir visā svaigu un saldētu produktu piegādes ķēdē nodrošināt produktu izcelsmes pārredzamību un pārskatatbildību, pastāv jau sen, taču to īstenošanā panāktais progress nav viendabīgs. Dažas dalībvalstis ir pieņēmušas digitālas sistēmas, kas izmantojamas zvejas produktu reģistrēšanai un izsekošanai no nozvejas vietas līdz mazumtirdzniecībai, un tādā veidā uzlabojušas izsekojamību un atbilstību.

Vairākas dalībvalstis ir ziņojušas, ka izsekojamības sistēmas ir integrētas nacionālajās zivsaimniecības informācijas sistēmās, kas ļauj efektīvi digitāli izsekot zvejas produktus. Digitālas platformas paver iespēju, izmantojot unikālus identifikatorus vai kvadrātkodus, ievadīt datus katrā piegādes ķēdes posmā – no zvejniekiem, kas ziņo par nozvejām, līdz apstrādei un izplatīšanai – un tādā veidā uzturēt pilnīgus reģistrus, kuriem var piekļūt verifikācijas vajadzībām.

Tikmēr citas dalībvalstis ir ieviesušas tehnoloģiskus uzlabojumus, piemēram, mobilās lietotnes un programmatūru, kas izstrādātas tieši tādēļ, lai uzlabotu izsekojamību. Šie rīki atvieglo informācijas apmaiņu starp zvejas operatoriem, inspektoriem un pircējiem un palīdz inspekciju laikā veikt padziļinātu uzraudzību, tātad ģenerēt reāllaika ziņojumus, lai nodrošinātu piegādes ķēdes integritāti. Dažas problēmas nav atrisinātas, it īpaši saistībā ar pilnīgas atbilstības panākšanu visā piegādes ķēdē, un mazumtirdzniecības un vairumtirdzniecības sektoros ir vajadzīga standartizācija. Dažas dalībvalstis vilcinās pastāvēt uz visaptverošu atbilstību, kamēr nav panākta konsekvence visā ES, un norāda uz atšķirībām tehnoloģiju ieviešanā un rīcībpolitikas izpildes panākšanā. Arī starptautiskiem uzņēmumiem ir grūti salāgot savas pārrobežu darbības, un tas liecina, ka ir vajadzīgi saskaņoti noteikumi.

Pārskatītā Kontroles regula palīdzēs šīs bažas novērst. Tā ir pakāpeniski iestrādājusi digitalizāciju jau pastāvošajās izsekojamības prasībās un paplašinājusi šīs prasības, no 2029. gada attiecinot tas arī uz svaigiem un saldētiem produktiem, un šajā sakarā vajadzīgie detalizētie noteikumi tiks pieņemti ar sekundāriem tiesību aktiem.

2.3. *Īpašas kontroles un inspekcijas programmas (ĪKIP)*

Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūra (*EFCA*) un dalībvalstis valsts līmenī ir ieviesušas īpašas kontroles un inspekcijas programmas (ĪKIP), kuras Komisija pieņēmusi sešiem ES jūras baseiniem[16]. *EFCA*, izmantojot kopīgas resursu izmantošanas plānus (KRIP), ir nodrošinājusi inspekcijas darbību operacionālo koordināciju reģionālā līmenī. Kopējais inspekciju skaits, ko dalībvalstis un *EFCA* KRIP satvarā veikušas 2020.–2024. gadā, pārsniedz 230 000, un no tām vairāk nekā 45 000 inspekciju veikti 2024. gadā. Operatoru iespējamo[17] pārkāpumu procentuālā daļa gan jūrā, gan uz sauszemes veiktās inspekcijās vidēji bija 8 %, un vidējie rādītāji dažādos gados un jūras baseinos bija robežās no 2 % līdz vairāk nekā 50 %[18]. Lielākā daļa operatoru iespējamo pārkāpumu, kas konstatēti jūrā un uz sauszemes veiktās inspekcijās KRIP satvarā, bija saistīti ar nepareizu ziņošanu par nozvejām un tehnisko pasākumu noteikumu nepildīšanu. 2024. gadā vairāk nekā 40 % no atklāto iespējamo pārkāpumu kopskaita visos apgabalos, izņemot Vidusjūru, bija ar nepareizu ziņošanu saistīti iespējamie pārkāpumi. Ar nepareizu ziņošanu saistīto pārkāpumu īpatsvars sasniedza teju 80 % no iespējamajiem pārkāpumiem, ko operatori pieļāvuši Baltijas jūrā, bet Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļas rietumu ūdeņos īstenoto KRIP satvarā sasniedza 50 %. Vidusjūras KRIP satvarā atklātie iespējamie pārkāpumi, kas saistīti ar operatori neatbilstību tehnisko pasākumu noteikumiem un ar nepareizu ziņošanu, veidoja 30 % no visiem iespējamajiem pārkāpumiem, bet atlikušie 70 % bija saistīti ar neatbilstību citiem noteikumiem vai ar izsekojamību[19].

Pēdējos gados zivsaimniecības kontrolē ir lieti noderējušas jaunās tehnoloģijas, piemēram, Zemes novērošanas tehnoloģijas. Sadarbībā ar Eiropas Jūras drošības aģentūru (*EMSA*) *EFCA* Komisijai un dalībvalstu iestādēm sagādā jūras attēlu (informācijas pārvaldības sistēma), bet tālizpēti no satelīta *EFCA* ir izmantojusi kuģu noteikšanai, mērķu identificēšanai un citiem specifiskiem uzraudzības uzdevumiem.

2.4. *Izkraušanas pienākuma izpildes kontrole*

Viens no KZP pamatelementiem ir izkraušanas pienākums, kas stājās spēkā 2019. gada janvārī. Kopš 2015. gada janvāra, kad sākās tā pakāpeniska ieviešana, dalībvalstu sekmes tā piemērošanas kontrolē un izpildes panākšanā ir niecīgas. Komisija ir veikusi vairākas revīzijas, kurās centusies izvērtēt pasākumus, ko dalībvalstis pieņēmušas, lai nodrošinātu izkraušanas pienākuma un visu nozveju pareizas dokumentēšanas kontroli un izpildi. Šo revīziju konstatējumi (kopsakarā ar citiem ziņojumiem, piemēram, izvērtējuma ziņojumiem, ko *EFCA* sagatavojusi sadarbībā ar reģionālām kontroles ekspertu grupām[20], un dalībvalstu ziņojumiem) liecina, ka vairākos jūras baseinos notiek plaša, nelikumīga un nedokumentēta nozveju

---

16 Atlantijas okeāna austrumu daļa un Vidusjūra; Melnā jūra; Baltijas jūra; Ziemeļjūra un *ICES* IIa rajons; Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļas rietumu ūdeņi un no 2024. gada – Indijas okeāns.

17 Termins "iespējamie pārkāpumi" apzīmē pārkāpumus, kurus inspektors atklājis un paziņojis inspekcijas ziņojumā, bet par kuriem kompetentās iestādes vai tiesneša lēmums vēl nav pieņemts.

18 "EFCA Annual Report for 2019".

19 Viena Vidusjūras reģiona dalībvalsts ir veikusi ļoti daudz tirgus inspekciju, un tas vismaz daļēji izskaidro šo atšķirību starp Vidusjūras reģiona KRIP un citiem KRIP.

20 Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūra, "Compliance Evaluation".

izmešana. Pret piecām dalībvalstīm ir sāktas pārkāpuma procedūras par to, ka tās nav pieņēmušas pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu izkraušanas pienākuma kontroli un panāktu tā izpildi. Šīs pārkāpuma procedūras 2024. gadā tika slēgtas, ņemot vērā pārskatītās Kontroles regulas normas, proti, to, ka ir ieviesti jauni noteikumi, kuru mērķis ir stiprināt izkraušanas pienākuma efektīvu kontroli un izpildes panākšanu. Šie noteikumi ietver uzlabotas un digitalizētas nozvejas reģistrēšanas un ziņošanas sistēmas, stingrāku sankciju sistēmu, kas piemērojama neatbilstības gadījumos, un attālā elektroniskā monitoringa (*REM*) sistēmu, t. sk. videonovērošanas sistēmas (*CCTV*), obligātu uzstādīšanu uz kuģiem līdz 2028. gada 10. janvārim. Tie var ietvert arī citus instrumentus un/vai aprīkojumu, kas jāizmanto nozvejotājkuģiem, kuru *LOA* ir 18 metri vai vairāk un kuriem ir augsts izkraušanas pienākuma neizpildes risks.

REM, kurā izmanto videonovērošanas kameras un sensorus, ir izmaksu ziņā vislietderīgākais veids, kā dalībvalstis var jūrā nodrošināt zvejas darbību kontroli un noteikumu izpildes panākšanu. 2024. gadā *EFCA* sadarbībā ar dalībvalstīm atjaunināja *REM* tehniskās pamatnostādnes un minimālās specifikācijas[21].

Gatavojoties 2028. gada termiņam, Komisija ir sadarbojusies ar *EFCA*, lai izstrādātu riska novērtēšanas metodiku, ar kuru nosaka augsta riska flotes segmentus, kuros uzstādāma *REM* sistēma. Par pamatu ņemot *EFCA* tehniskās pamatnostādnes, tiks izstrādāti detalizēti noteikumi un tehniskās specifikācijas *REM* uzstādīšanai un ekspluatācijai.

2.5. Inspekcijas un izpildes panākšana

To personu skaits, ko dalībvalstis pilnvarojušas veikt zvejas inspekcijas, ir saglabājies stabils, proti, 13 449 personas 2020. gadā salīdzinājumā ar 13 490 personām 2024. gadā. Zivsaimniecības kontrolei norīkoto darbinieku skaita faktisko palielinājumu novērtēt ir grūti, jo inspektoru pilnvaras dažādās dalībvalstīs atšķiras[22].

Dalībvalstis ziņojušas, ka 2020.–2024. gadā pavisam veiktas 367 227 inspekcijas. Salīdzinot inspekciju īpatsvaru četrās galvenajās vietās, var secināt, ka 50 % inspekciju ir veiktas ostā / izkraušanas laikā, 25 % – jūrā, 21 % – tirgū, 4,5 % – pārvadāšanas laikā.

Dalībvalstis ir ziņojušas, ka zvejniecības inspekcijās 2020. gadā izmantots 1061 patruļkuģis[23], bet 2024. gadā – 1015 patruļkuģi, un 2020.–2024. gada pārskata periodā jūrā pavadīti vairāk nekā 115 000 patruļdienu, salīdzinot ar 2015.–2019. gada periodā paziņotajiem nepilnajiem 100 000 jūrā paavadīto patruļdienu. Līdz 2024. gadam dalībvalstis bija ziņojušas par 72 pārraudzības gaisa kuģiem, kas norīkoti zvejniecību kontrolei un pārraudzībai, un par gandrīz 33 000 pārraudzības stundu visā piecu gadu periodā. Intensīvāka kļuvusi arī jauno pārraudzības tehnoloģiju izmantošana. Līdz 2024. gadam septiņas dalībvalstis bija ziņojušas

---

21 Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūra, "Technical guidelines and specifications for the implementation of Remote Elecctronic Monitoring (REM) in EU fisheries (2019)".

22 Par inspektoriem var uzskatīt dažādus valsts darbiniekus, sākot no specializētiem zvejas inspektoriem un beidzot ar policistiem un muitas darbiniekiem.

23 Monofunkcionāli un daudzfunkcionāli patruļkuģi.

par 56 dronu izmantošanu, kas ir vairāk nekā iepriekšējā periodā, kad līdz 2019. gadam tika ziņots par 39 ekspluatācijā esošām ierīcēm.

2020.–2024. gadā dalībvalstis ziņojušas par vairāk nekā 551 500 iespējamiem pārkāpumiem, ko izdarījuši operatori. Smagu pārkāpumu skaits kopumā pieaudzis no aptuveni 1445 pārkāpumiem 2020. gadā līdz 1979 pārkāpumiem 2024. gadā. Caurmērā aptuveni katrs astotais iespējamais pārkāpums apstiprinājās.

Visbiežākie iespējamie operatoru pārkāpumi bija saistīti ar zvejas žurnālu un izkraušanas deklarāciju (26 %), izsekojamību (25 %) un zvejas kuģiem, kuriem zvejas žurnāls nav jāizmanto un izkraušanas deklarācijas prasības nav jāpilda (8 %). Iespējamo pārkāpumu īpatsvars sadalījumā pa Kontroles regulas sadaļām bija šāds: IV sadaļa "Zvejas kontrole" – 53 %, V sadaļa "Tirdzniecības kontrole" – 41 %, III sadaļa "Vispārīgi nosacījumi attiecībā uz piekļuvi ūdeņiem un resursiem" – 6 %.

2019. gadā Komisija sāka pētījumu par dalībvalstu izveidotajām sankciju sistēmām[24]. Mērķis bija veikt padziļinātu analīzi un novērtējumu par valstīs izveidoto sankciju sistēmu darbību un par sankcijām, ko dalībvalstis 2015.–2019. gadā piemērojušas par pārkāpumiem. Pētījumā tika konstatēts, ka nepieciešamais tiesiskais regulējums dalībvalstīs lielākoties ir izveidots un ka daudzas dalībvalstis savu tiesisko regulējumu salīdzinājumā ar iepriekšējiem pieciem gadiem ir uzlabojušas. Tomēr pētījumā atklājās arī tas, ka dažās dalībvalstīs soda punktu sistēmas īstenošana ir aizkavējusies vai vēl nedarbojas, kā arī ir citi īstenošanas trūkumi, piemēram, sankciju procesam vajadzīgo procedūru ilgums un uzlikto sankciju apmērs. Šie konstatējumi liecināja: kaut gan situācija 2015.–2019. gadā salīdzinājumā ar 2010.–2014. gadu ir uzlabojusies, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un ikvienā dalībvalstī piemēroto sankciju iedarbīgumu, atturošo raksturu un samērīgumu, būtu vajadzējis darīt vairāk. Pamatojoties uz pētījuma konstatējumiem un citiem relevantiem datiem, Komisija sāka 15 īpašus pirmspārkāpuma dialogus ar attiecīgajām dalībvalstīm. Jāņem vērā būtiskās izmaiņas, kas ieviestas ar pārskatīto Kontroles regulu, kura no 2026. gada 10. janvāra vēl vairāk pastiprina un saskaņo dalībvalstu izpildes panākšanas un sankciju sistēmas attiecībā uz zivsaimniecībā izdarītiem pārkāpumiem. Šīs izmaiņas, kas cita starpā saskaņo minimālos administratīvos sodus, paplašina smagu pārkāpumu sarakstu un pastiprina esošos noteikumus par kapteiņiem piemērojamo soda punktu sistēmu, palīdzēs novērst atlikušās nepilnības dalībvalstu veiktajos izpildes panākšanas pasākumos.

2.6. Dati un informācija

Dalībvalstis Komisijai regulāri ziņo nozvejas un piepūles datus. Tas ļauj uzraudzīt kopējo pieļaujamo nozveju un kvotu izmantojumu. Datu kvalitātes nodrošināšana ir viens no galvenajiem elementiem darbā, ko dalībvalstis un Komisija veic, lai uzlabotu kvotu uzraudzību, un datu kvalitāti nodrošina, atbilstoši validējot datus un veicot to kontrolpārbaudi. Par pienākumu izveidot automatizētu kontrolpārbaužu un datu validācijas sistēmu runājot, automātiskas pārbaudes un kontrolpārbaudes pilnīgi ieviesušas ir 8 no 22 dalībvalstīm. Lielākā daļa dalībvalstu vēl nav pilnīgi ieviesušas zvejas datu automātisko validāciju un

[24] "Study on the sanctioning systems of Member States for infringements to the rules of the Common Fisheries Policy".

kontrolpārbaudi, kas prasīta Kontroles regulas 109. pantā. Lai gan vajadzīgās IT sistēmas vairumā dalībvalstu ir izveidotas, daudzām trūkst sistemātisku un dokumentētu procedūru, ar kurām identificē un izseko datu anomālijas, piemēram, nesakritības nozvejas dokumentācijā un neticamus nozvejas datus. Pasākumi, kas vajadzīgi, lai izpildītu Komisijas Īstenošanas regulas (ES) 2025/2196 49.–52. pantā noteiktos vienotos datu validācijas un kontrolpārbaudes nosacījumus, dalībvalstīm jāveic līdz 2027. gada 10. janvārim. Trīs dalībvalstis līdztekus manuālām verifikācijām patlaban veic daļēji automatizētas kontrolpārbaudes, savukārt septiņas dalībvalstis automatizētas kontrolpārbaudes sistēmas vēl nav izveidojušas.

Lai uzlabotu datu apmaiņas lietderību un efektivitāti, Komisija 2016. gadā dalībvalstīm noteica saistošu grafiku, ar kuru saskaņā jāievieš zvejniecības datu pārvaldībai domātais *UN/FLUX* (*United Nations Fisheries Language for Universal eXchange*) standarts. *UN/FLUX* standarts ļauj reģionālām zvejniecības pārvaldības organizācijām un valstīm visā pasaulē pirmo reizi izmantot vienotu universālu standartu, kas automatizē zvejniecības nozvejas datu vākšanu un izplatīšanu. Standarts ir saskaņots arī ar elektroniskās datu apmaiņas standartiem citās nozarēs, kurās izmanto *UN/CEFACT* (ANO Tirdzniecības veicināšanas un elektroniskās uzņēmējdarbības centrs) standartus, piemēram, nodokļu un pārtikas izsekojamības vajadzībām. Lai gādātu par *UN/FLUX* ieviešanu, Komisija pārskata periodā ir intensīvi sadarbojusies ar dalībvalstīm. Apmaiņas sistēma – *FLUX* transportēšanas slānis (*FLUX TL*) – nu jau darbojas Komisijā un visās 23 attiecīgajās dalībvalstīs. Visa zvejniecības datu apmaiņa notiek, izmantojot centrālu datu apmaiņas platformu, ko mitina *MARE* ĢD. Šo platformu var izmantot arī tam, lai Komisijai nosūtītu validētus datus un saturu standarta formātos. Tagad visas dalībvalstis ar Komisiju *UN/FLUX* sistēmā apmainās ar agregētiem nozvejas datiem, kuģu pozīcijas datiem un flotes datiem.

3. Komisijas veiktās darbības

Pārskata periodā Komisijai vēl aizvien bija ļoti nozīmīga loma Savienības zivsaimniecības kontroles sistēmas īstenošanas atbalstīšanā un pārraudzīšanā. Tas nozīmēja uzturēt struktūras, kas ļauj apmainīties ar zvejniecības datiem, veikt revīzijas un verifikācijas, sniegt norādījumu dalībvalstīm un sasaukt ekspertu grupas, lai precizētu kontroles noteikumu tehniskos aspektus. Šīs darbības pastiprināja Kontroles regulas īstenošanu un veicināja saskanīgāku un efektīvāku kontroles sistēmu visā Savienībā.

3.1. Tiesību aktu un rīcībpolitikas attīstība

Būtisks pavērsiens pārskata periodā bija Eiropas Parlamenta un Padomes panāktā politiskā vienošanās, kuras rezultātā tika pieņemta pārskatītā Zivsaimniecības kontroles regula, kas ir spēkā kopš 2024. gada janvāra. Pārskatīšana reaģē uz iesīkstējušām problēmām, kas konstatētas izvērtējumos, revīzijās un apspriedēs ar ieinteresētajām personām, un sasaucas ar atziņu, ka efektīva kontrole ir būtisks ilgtspējīgu zvejniecību, godīgas konkurences un patērētāju uzticības faktors.

Pārskatīšanā ņemtas vērā arī jaunas zinātniskas un tehnoloģiskas zināšanas. Tā palielina Savienības spēju saskaņā ar starptautiskajām saistībām cīnīties pret nelegālu, nereģistrētu un neregulētu (NNN) zveju. Pārskatītajā sistēmā, kas salāgo definīcijas KZP un pārtikas aprites

tiesību aktos un paplašina kontroles noteikumus, attiecinot tos uz plašāku darbību un kuģu diapazonu, svarīga ir godīga konkurence starp dalībvalstīm un vienlīdzīga attieksme pret operatoriem. Pārskatīšanā par prioritāti tika noteikta vienkāršošana un administratīvā sloga mazināšana, ko lielā mērā ar digitalizācijas palīdzību paredzēts pakāpeniski īstenot piecu gadu laikā.

Ar jauno regulējumu tiek ieviesta visaptveroša kontroles modernizācija, kas sniedzas "no tīkla līdz galdam". Digitālā ziņošana kļūst par normu visiem kuģiem, un elektroniski zvejas žurnāli, izkraušanas deklarācijas un pārdošanas zīmes sniedz pilnīgāku un savlaicīgāku informāciju. Kuģa pozīcijas dati tiks pārraidīti reāllaikā, un digitālā izsekojamība tiks piemērota visā piegādes ķēdē, ieskaitot importētus produktus, un tas ļaus visus zvejas un akvakultūras produktus izsekot atpakaļ līdz to avotam. Sistēma paplašina monitoringu, attiecinot to arī uz atpūtas un mazapjoma zvejniecībām, un prasa labāk reģistrēt jutīgu sugu nejaušas nozvejas. Vēl tā pastiprina noteikumus par nolietotu zvejas rīku atvešanu atpakaļ un ziņošanu par tiem, un tas palīdzēs mazināt jūras piedrazošanu.

Attiecībā uz kuģiem, kuru *LOA* pārsniedz 18 metrus un kuri novērtēti kā augsta riska kuģi izkraušanas pienākuma izpildes uzraudzību var uzlabot ar *REM*, kurā ietilpst videonovērošana. Izpildes panākšanas satvars ir atjaunināts un vienkāršots, skaidrāk nosakot, kas ir smagi pārkāpumi, un paredzot saskaņotāku un pārredzamāku soda punktu sistēmu un uzlabotus nacionālos pārkāpumu reģistrus, kas atbalsta sistemātisku informācijas kopīgošanu. Kopā šīs izmaiņas rada konsekventāku un paredzamāku izpildes panākšanas vidi un vairo uzticēšanos KZP.

Pārskatīšanas pamatā ir arī iepriekšējās Kontroles regulas *REFIT* izvērtējuma konstatējumi, kuros uzsvērta vajadzība pēc vienkāršākiem un iedarbīgākiem noteikumiem. Šis uzsvars uz vienkāršošanu caurvij visu jauno regulējumu. Sagatavojot sekundāros tiesību aktus, Komisija turpināja piemērot *REFIT* principus, īpašu uzmanību pievēršot vienkāršošanai, proporcionalitātei un praktiskai īstenošanai. Arī daudzi tehniskie noteikumi tiks pakāpeniski konsolidēti un atjaunināti ar vairākiem īstenošanas un deleģētajiem aktiem, ar kuriem iecerēts samazinās 2011. gada īstenošanas akta[25] pantu un pielikumu skaitu un sniegt skaidrākus un praktiskākus norādījumus. Saskaņā ar Komisijas labāka regulējuma programmu pārskatīšana samazina nevajadzīgu administratīvo slogu, uz papīra dokumentiem balstītus procesus aizstāj ar digitāliem rīkiem, racionalizē ziņošanas un izsekojamības prasības un padara skaidrākas definīcijas un procedūras, tādējādi ieviešot lielāku juridisko skaidrību.

Līdz ar pārskatītās Kontroles regulas pieņemšanu uzmanības lokā nonāk īstenošana. Lai nodrošinātu nepieciešamās tehniskās specifikācijas jauno noteikumu pakāpeniskai piemērošanai no 2024., 2026.[26], 2027. un 2028. gada, Komisija gatavo vispusīgu īstenošanas un deleģēto aktu kopumu. Šo aktu darbības joma cita starpā aptver detalizētas prasības par

[25] Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 404/2011 (2011. gada 8. aprīlis), ar kuru pieņem sīki izstrādātus noteikumus par to, kā īstenojama Padomes Regula (EK) Nr. 1224/2009, ar ko izveido Kopienas kontroles sistēmu, lai nodrošinātu atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas noteikumiem.

[26] C(2025) 5784, C(2025) 7501, C(2025) 815, C(2025) 2888.

elektronisko ziņošanu, digitālo izsekojamību, ģeopozicionēšanas rīkiem, kas domāti mazākiem kuģiem, *REM* un svēršanas un paraugu ņemšanas procedūrām. Lai nodrošinātu, ka sekundārie tiesību akti darbojas, ir samērīgi un atbilst uz risku balstītai kontrolei, Komisija ir sākusi plašas apspriešanās ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām.

Pārskatītie tiesību akti nodrošina modernāku, efektīvāku un pārredzamāku kontroles sistēmu, kas atbalsta ilgtspējīgas zvejniecības, godīgu konkurenci un informētus patērētājus. Nākamajos gados Komisija koncentrēsies uz to, lai nodrošinātu, ka jaunā sistēma tiek pilnīgi un konsekventi īstenota visā Savienībā, tātad KZP mērķi tiktu sasniegti praksē. Tās centienu pamatā būs mērķis panākt vienkāršošanu un mazināt administratīvo slogu. Ļoti svarīga loma īstenošanā ierādīta arī dalībvalstīm, kurām pilnībā jāizmanto daudzie pārskatītajā satvarā paredzētie pārejas periodi, lai sagatavotos īstenošanai valsts līmenī.

3.2. Dati un informācija

2020.–2024. gadā Komisija turpināja izstrādāt un uzturēt nepieciešamo IT infrastruktūru, kas dotu dalībvalstīm iespēju ar zvejniecības datiem apmainīties *UN/FLUX* formātā. *FLUX TL* programmatūra ir sasniegusi tādu tehnoloģiskā brieduma pakāpi, ka tā spēj apstrādāt datu apmaiņas apjomu, kas vēl pieaugs, jo saskaņā ar pārskatīto Kontroles regulu *VMS* un e-žurnāla ziņošanas pienākumi ir attiecināmi uz visiem kuģiem.

Komisija ir turpinājusi ierosināt īstenošanas dokumentus, kuri pieņemti īstenošanas un deleģēto aktu formā un satur detalizētus noteikumus par datu apmaiņu gan ES iekšienē, gan ar starptautiskajiem partneriem. Par šiem dokumentiem ar elektroniskās ziņošanas sistēmas un datu pārvaldības ekspertu grupas starpniecību panākta vienošanās ar dalībvalstīm.

Vēl Komisija ir izstrādājusi standartizētus formātus, kas ļauj apmainīties ar datiem par zvejas atļaujām un ar inspekcijas ziņojumiem. Sistēma *LICENCE* zvejas atļauju apmaiņai starp dalībvalstīm, trešām personām un Komisiju sāka darboties 2020. gada decembrī. Tās izstrāde ir turpināta, lai sistēma aptvertu visas ārējās zvejas flotes atļaujas. Patlaban pilnībā elektroniska saziņa starp dalībvalstīm un Komisiju notiek par visām atļaujām, izņemot Starptautiskās Atlantijas tunzivju saglabāšanas komisijas (*ICCAT*) un Vidusjūras Vispārējās zivsaimniecības komisijas izdotās atļaujas. Pilnīgi elektroniska informācijas apmaiņa starp Komisiju un trešo personu ieviesta saziņā ar Norvēģiju, Ziemeļrietumu Atlantijas zvejniecības organizāciju (*NAFO*) un Ziemeļaustrumu Atlantijas zvejniecības komisiju (*NEAFC*).

Pārskatītā Kontroles regula tagad aptver arī atpūtas zveju, uz kuru regulējums līdz šim neattiecās, un tādā veidā aizpilda krietnu "robu" nozvejas ziņošanā un palīdz labāk izprast atpūtas zvejas ietekmi uz noteiktiem krājumiem. Pēc Eiropas Parlamenta pieprasījuma Komisija 2019. gada novembrī sāka izmēģinājuma projektu ar mērķi izstrādāt un testēt "atpūtas zvejā gūto Eiropas labraka nozveju kontroles shēmu"[27]. Ārējais darbuzņēmējs ir izstrādājis integrētu IT rīku, kas ļauj atpūtas zvejniekiem, reģistrējot savu dienas nozveju, par to ātri informēt valsts iestādes. Nozvejas datu saņemšanai tika izstrādāta tīmekļa platforma (RecFishing.eu), un, tā kā izmēģinājuma projekts izrādījās veiksmīgs, tā tiek vēl paplašināta

[27] "Control scheme for recreational catches of sea bass".

un izmantota par pamatu pārskatītajā Kontroles regulā[28] paredzētajam "gala-gala" ziņošanas risinājumam.Rezultāti tika prezentēti 2020. gada decembrī notikušajā tīmekļseminārā "Atpūtas zvejniecību uzraudzība un kontrole"[29].

3.3. Komisijas veiktās verifikācijas un uzraudzības darbības

Dalībvalstīm ir jāgādā par to, lai ieviestās zivsaimniecības kontroles sistēmas būtu iedarbīgas. Komisijai ir pienākums pārraudzīt, kā dalībvalstis piemēro Kontroles regulu un KZP noteikumus. Lai pārliecinātos par dalībvalstu kontroles sistēmu iedarbīgumu un atbilstību KZP noteikumiem, Komisijas amatpersonas veic revīzijas, verifikācijas un autonomas inspekcijas.

Pārskata periodā Komisijas spēju veikt revīzijas un verifikācijas pamatīgi iedragāja Covid-19 pandēmija. Neraugoties uz šīm grūtībām, tika veiktas aptuveni 50 revīzijas un verifikācijas, arī sekots līdzi pašreizējo rīcības plānu īstenošanai (sk. turpmāk). Šajā laikposmā galvenā uzmanība tika pievērsta izkrāvumu svēršanai un nozvejas ziņošanai astoņās Baltijas jūras reģiona dalībvalstīs, kā arī Francijā, Spānijā, Īrijā un Nīderlandē. Vairākās no šīm dalībvalstīm revīzijās un verifikācijās tika atklāti nopietni trūkumi, kas varēja izraisīt būtiski nepareizu ziņošanu par nozvejām un tādējādi veicināt pārzveju. Viena no prioritātēm bija sadarbība ar šīm dalībvalstīm trūkumu novēršanai domātu korektīvo darbību noteikšanā. Vēl citas vairākas revīzijas tika veiktas ar mērķi novērtēt Vidusjūras rietumdaļas daudzgadu plāna īstenošanu Itālijā, Spānijā un Francijā, kā arī izkraušanas pienākuma izpildi Spānijā, Francijā, Beļģijā, Īrijā un Nīderlandē.

Daudzos gadījumos dalībvalstis revīzijās un verifikācijās konstatētās problēmas tika sekmīgi novērstas neoficiālu divpusēju dialogu ceļā.

2020.–2024. gada periodā Komisija sāka 37 pirmspārkāpuma dialogus par zivsaimniecības kontroli ar 21 dalībvalsti, un visi šie dialogi ir tikuši slēgti. Pārskata perioda beigās vēl aizvien turpinājās četri pirmspārkāpuma dialogi, kas bija uzsākti 2019. gadā.

Ja Komisija dalībvalstu kontroles sistēmās atklāj trūkumus, kuru novēršana dalībvalstīm prasa vairāk pūļu un laika, Komisija kopā ar šīm dalībvalstīm var sagatavot rīcības plānus. 2020.–2024. gada periodā Komisija izstrādāja trīs jaunus rīcības plānus, līdz ar to īstenošanā esošo rīcības plānu kopskaits sasniedza piecpadsmit. To galvenie mērķi ir novērst nozvejas reģistrācijas sistēmā konstatētos trūkumus, uzlabot sankciju sistēmas, pilnveidot riska pārvaldības procesu un stiprināt datu validācijas un izsekojamības sistēmas.

Visbeidzot, 2020.–2024. gadā Komisija sāka 10 pārkāpuma procedūras pret dalībvalstīm saistībā ar zivsaimniecību kontroli. Šīs procedūras attiecās uz i) zivaudzētavu kontroli zilās tunzivs zvejniecībās[30], ii) ar izkraušanas pienākuma kontroli un izpildes panākšanu saistīto pienākumu izpildi[31], iii) atbilstību ES tiesību aktiem attiecībā uz ārējo floti[32], iv) atbilstību ES

---

28 Šis "gala-gala" ziņošanas risinājums, ko lūdza izmantot 13 dalībvalstis, sāka darboties 2026. gada 9. janvārī.

29 https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/news/webinar-recreational-fisheries-monitoring-and-control-2020-12-04_lv.

30 Horvātija un Malta.

31 Nīderlande, Īrija, Beļģija, Francija, Spānija.

32 Francija.

tiesību aktiem attiecībā uz nozveju svēršanu un reģistrēšanu[33] un v) atbilstību ES tiesību aktiem attiecībā uz svēršanu, nozveju reģistrēšanu, transportēšanu un izsekojamību[34]. Deviņas no šīm procedūrām tika slēgtas, bet viena pārskata perioda beigās vēl turpinājās[35]. Vēl tika slēgta pārkāpuma procedūra, kas 2014. gadā bija sākta par neatbilstību dažiem svēršanas un nozvejas ziņošanas noteikumiem[36]. Tika slēgta arī pārkāpuma procedūra, kas attiecās uz smagiem pārkāpumiem piemērojamo soda punktu sistēmu[37].

4. Zivsaimniecības kontrole un KZP un EJZF/EJZAF īstenošana

Kontroles regula ir viens no galvenajiem KZP īstenošanas pīlāriem, it īpaši tāpēc, ka tajā ir noteikti nozvejas datu ziņošanas noteikumi. Šie noteikumi ir ārkārtīgi svarīgi, lai verificētu atbilstību ik gadus pieņemtajiem nozvejas limitiem. 2024. gadā Komisija ieviesa jaunu IT sistēmu, kas izmantojama agregēto nozvejas un zvejas piepūles datu ziņošanai, un tādā veidā kāpināja savas spējas uzraudzīt nozvejas limitus un iesniegt ziņojumus starptautisku nolīgumu satvarā. Dalībvalstu ziņojumu savlaicīgums un pilnīgums šajā periodā uzlabojās, tomēr daži iesīkstējuši trūkumi šajā jomā aizvien vēl pastāv. Bez savlaicīgas un pareizas ziņošanas ir grūti sekot līdzi kvotu izmantojumam un realizēt kvotu nodošanu/pārcelšanu un atvilkumus.

Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF) un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda (EJZAF) izmantošanai ir bijusi izšķirīga nozīme vairāku dalībvalstu zivsaimniecības kontroles centienu atbalstīšanā, un tas EJZF un EJZAF padarījis par būtiskiem ES zivsaimniecības kontroles sistēmas pīlāriem. Attiecībā uz EJZF dalībvalstis ir ziņojušas, ka 2014.–2023. gada periodā kontroles un izpildes panākšanas operācijām tērēti 418 miljoni EUR no EJZF attiecināmajiem izdevumiem[38]. Trīs dominējošie investīciju mērķi bija i) iegāde, uzstādīšana un tehnoloģiju izstrāde (95 miljoni EUR), ii) citu kontroles līdzekļu iegāde (87 miljoni EUR) un iii) darbības izmaksas (82 miljoni EUR). Šie trīs investīciju veidi kopā veidoja aptuveni 63 % no visiem EJZF attiecināmajiem izdevumiem, kas saistīti ar kontroli un izpildes panākšanu.

Attiecībā uz EJZAF dalībvalstis savās programmās 479 miljonus EUR ir norādījušas pie intervences veida "Kontrole un izpildes panākšana" konkrētā mērķa 1.4 (Veicināt efektīvu zivsaimniecības kontroli un noteikumu izpildi, tostarp cīņu pret NNN zveju, kā arī uzticamus datus, lai varētu pieņemt uz zināšanām balstītus lēmumus). 2024. gada beigās dalībvalstis attiecībā uz intervences veidu "Kontrole un izpildes panākšana" ziņoja, ka EJZAF atbalsts (saistību summas attiecībā uz labuma guvējiem) sasniedz 118 miljonus EUR, bet uz EJZAF attiecināmie izdevumi – 26 miljonus EUR. No 118 miljoniem EUR EJZAF atbalsta 99,2 miljoni EUR jeb 84 % tika ziņoti pie darbības veida "Kontrole un izpildes panākšana (publiskais sektors)". Citi darbību veidi bija sadarbība (8,7 miljoni EUR), inspekcijas (3,9 miljoni EUR), IT programmatūra (3,1 miljons EUR), kontrole un izpildes panākšana

33 Nīderlande.

34 Beļģija.

35 Nīderlande.

36 Dānija.

37 Īrija.

38 EJZF finansējums aptvēra 2014. –2020. gada periodu, bet daži izdevumi turpinājās arī pēc tam. EJZAF finansējums kļuva pieejams 2021. gadā. Atsevišķi izdalīt 2020.–2024. gada izdevumus nav iespējams.

(privātais sektors), pasākumi, pārvaldība, IT izstrāde un uzturēšana, zināšanu kopīgošana un novērošanas koordinācija.

5. Koordinēšana ar dalībvalstīm, *EFCA* un trešo valstu partneriem starptautiskos forumos

Lai zivsaimniecības kontroles sistēmas piemērošana būtu iedarbīga un efektīva, ir vajadzīga nemitīga mijiedarbība un sadarbība starp dalībvalstīm, Komisiju un *EFCA*. Tai nepieciešama arī starptautiska sadarbība ar trešām valstīm un reģionālām zvejniecības pārvaldības organizācijām.

Kontroles regulas īstenošanu Komisija ar dalībvalstīm un *EFCA* regulāri pārrunā zivsaimniecības kontroles ekspertu grupā. Izpildes panākšanas jautājumus pārrunā ekspertu grupā, kas nodarbojas ar atbilstības jautājumiem, savukārt IT izstrādes un īstenošanas jautājumus apspriež *ERS* un datu pārvaldības ekspertu grupā.

ES mērogā Komisija un *EFCA* cieši sadarbojas, lai nodrošinātu efektīvu zivsaimniecības kontroles sistēmas īstenošanu, apmainās ar informāciju un datiem un piedalās dažādās zivsaimniecības kontroles sanāksmēs. Konkrētāk runājot, Komisija ir bijusi iesaistīta i) darbībās, ko organizē reģionālās kontroles ekspertu grupas un, attiecīgā gadījumā, konsultatīvās padomes, ii) *EFCA* organizētajās darbībās, kas domātas KRIP īstenošanai, un iii) *EFCA* darba grupā par elektroniskajiem inspekcijas un pārraudzības ziņojumiem.

Būdama globāla līdere okeāna pārvaldībā un NNN zvejas apkarošanas priekšpulkā, ES aktīvi veicina labāku okeāna pārvaldību, kurā ietilpst arī kontroles pasākumi. Saskaņā ar starptautisko okeāna pārvaldības darbakārtību[39] Komisija ir cieši sadarbojusies ar partneriem no visas pasaules, piemēram, reģionālām zvejniecības pārvaldības organizācijām[40] un starptautiskām organizācijām[41]. Tā ir arī divpusēji un daudzpusēji sadarbojusies ar trešām piekrastes valstīm, kas atrodas tai kaimiņos, piemēram, Apvienoto Karalisti, valstīm, kas ar ES sadarbojušās zvejas nolīgumu sakarā[42], un ar trešām valstīm, kas piedalās NNN zvejas dialogos[43], un šā darba mērķis ir bijis i) uzlabot vienlīdzīgus konkurences apstākļus zivsaimniecības kontroles jomā, ii) nodrošināt zvejniecību atbilstību, iii) piemērot jaunākos zivsaimniecības kontroles un datu apmaiņas standartus[44] un iv) nodrošināt pienācīgu sekošanu līdzi neatbilstības gadījumos.

6. Secinājumi

[39] Darbakārtības 7. darbība aicina "cīnīties pret nelegālu zveju un stiprināt okeāna pārtikas resursu ilgtspējīgu pārvaldību globālā līmenī"; https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/ocean/international-ocean-governance_lv.

[40] Reģionālas zvejniecības pārvaldības organizācijas.

[41] Starptautiski nolīgumi.

[42] Ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumi.

[43] Nelegāla zveja.

[44] Pateicoties ES centieniem, *NEAFC* 2018. gada novembrī ieviesa *FLUX* datu apmaiņas standartu. Sarunas par *UN/FLUX* standarta ieviešanu Komisija ir sākusi arī dažādos divpusējos forumos, piemēram, ar Norvēģiju un Fēru salām.

Kontroles regulas īstenošana un izvērtēšana ir uzskatāmi parādījusi zivsaimniecības kontroles būtisko nozīmi KZP mērķu sasniegšanā. Pēdējā pārskata periodā zivsaimniecības kontroles sistēmas modernizācijā ir panākts progress, kardināli pārskatot tās pamatregulu, kas stiprinās atbilstību un vēl vairāk atbalstīs ilgtspējīgas zvejniecības. Komisijas centieni attīstīt IT infrastruktūru, veikt revīzijas un piedāvāt ekspertu norādījumus ir palīdzējuši dalībvalstīm rezultatīvāk īstenot Kontroles regulu. Šīs iniciatīvas ir ļāvušas uzlabot datu apmaiņu un saglabāšanas pasākumu izpildes panākšanu, kā arī racionalizējušas kvotu nodošanas/pārcelšanas procesu, tādējādi nodrošinot lielāku pārredzamību un efektivitāti.

Jaunu pārraudzības tehnoloģiju, piemēram, dronu, un mūsdienīgu elektroniskās ziņošanas sistēmu plašāka izmantošana ir kāpinājusi zvejas inspekciju un monitoringa efektivitāti, tādējādi veicinot labāku atbilstību un ilgtspējīgāku zvejniecības praksi. Dalībvalstis resursus atvēlējušas arī ziņošanas un inspekcijas spēju uzlabošanai un, neraugoties uz pārskata periodā notikušo Covid-19 pandēmiju, krietni palielinājušas jūrā pavadīto patruļdienu skaitu un pārraudzības gaisa kuģu operacionālo izmantošanu.

Tomēr vairāki trūkumi un problēmas, kam dalībvalstīm jāpievērš pastāvīga uzmanība, joprojām pastāv. Iesīkstējušās problēmas ietver nepilnības nozvejas svēršanā un reģistrēšanā, grūtības kontrolēt un panākt izkraušanas pienākuma izpildi, neizmantojot *REM*, un atkarību no neuzticamām sistēmām, kas balstās uz papīra dokumentiem. Lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus operatoriem un uzlabotu izpildes panākšanas noteikumus, jānovērš arī trūkumi datu validācijas un izsekojamības sistēmās un sankcijās, ko piemēro par pārkāpumiem.

Lai šīs problēmas risinātu, dalībvalstīm ir jāsadarbojas, kad tās īsteno korektīvas darbības, kas stiprina zivsaimniecības kontroles sistēmas. Satvaru šiem uzlabojumiem veido Komisijas rīcības plāni kopā ar notiekošajām revīzijām un verifikācijām. Lai zvejniecības ilgtermiņā būtu ilgtspējīgas, ir būtiski nodrošināt atbilstību ES tiesību aktiem par nozveju svēršanu un reģistrēšanu, transportēšanu un izsekojamību.

Raugoties nākotnē, pārskatīto zivsaimniecības kontroles tiesību aktu īstenošana būs neatņemama daļa no ES centieniem risināt šīs problēmas, arī plašāk izmantojot digitālos rīkus, lai vienkāršotu dalībvalstu un operatoru darbības un mazinātu ar tām saistīto administratīvo slogu. Ļoti svarīgi ir stiprināt izpildes panākšanas noteikumus, nodrošināt zivsaimniecības datu kvalitāti un kopīgošanu un panākt sinerģiju ar citām rīcībpolitikām. Turklāt *REM* uzstādīšana nākotnē ļaus kompetentajām iestādēm identificēt nelikumīgus izmetumus un reaģēt uz neatbilstības gadījumiem. ES mērķis ir, izmantojot šos pasākumus, arī turpmāk uzņemties vadošo lomu globālajā okeāna pārvaldībā, vienlaikus veicinot ekoloģisko pārveidi, kas vajadzīga ilgtspējīgu zvejniecību nākotnei.

Pārskatītā Kontroles regula ES līmeņa zivsaimniecības kontrolē ir atvērusi jaunu nodaļu. Tā gādā par to, lai visi zvejnieki visos jūras baseinos ievērotu vienādus noteikumus. Tā aizsargā godīgus operatorus un stiprina sadarbību un uzticēšanos starp dalībvalstīm. Tā integrē tehnoloģijas, lai mazinātu dalībvalstīm un operatoriem uzlikto administratīvo slogu. Nākamajiem gadiem tās īstenošanā būs izšķiroša nozīme tādos aspektos kā sekundārie tiesību akti, kas jāpieņem Komisijai, īstenošana dalībvalstīs un izpildes panākšana visos jūras baseinos un zvejniecībās. Šajā sakarā būs vajadzīga nerimtīga dalībvalstu politiskā apņemšanās un tehniskā iesaistīšanās. Šiem centieniem būs izšķirīga nozīme, lai Kontroles regulas pārskatīšana būtu sekmīga un lai nodrošinātu, ka tiek sasniegts abu līdztiesīgo likumdevēju iecerētais vērienīgums, it īpaši attiecībā uz zivsaimniecības kontroles stiprināšanu un

vienkāršošanu ar digitālo rīku palīdzību. Komisija ir apņēmības pilna sadarbībā ar dalībvalstīm turpināt pārredzami strādāt pie Kontroles regulas īstenošanas.